

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут
«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ІНН «Каразінський інститут
міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»
Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ
«28» серпня 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

СУЧАСНІ МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародні відносини»

вид дисципліни обов'язкова

навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

«28» серпня 2025 року, протокол №1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Ірина ПЕРЕСІПКІНА, к. політ. наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин

Протокол №1 від «25» серпня 2025 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Наталія ВІННИКОВА
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»

Гарант освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини» (бакалаврського рівня)

(підпис)

Наталія ВІННИКОВА
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Ганна ПАНАСЕНКО
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика» складена відповідно освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» підготовки **бакалавра** за спеціальністю **291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів наукових знань щодо розвитку сучасної системи міжнародних відносин, сутності світової політики, особливостей зовнішньої політики держав світу.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни є:

- Формування системного уявлення про основні тенденції, процеси та явища у сучасних міжнародних відносинах і зовнішній політиці держав.
- Опанування ключових теорій, понять і категорій, що використовуються для аналізу міжнародних відносин, міжнародної безпеки та зовнішньої політики.
- Розвиток аналітичних та критичних навичок для оцінки міжнародних подій, зовнішньополітичних стратегій та діяльності міжнародних організацій.
- Засвоєння інструментів і методів дослідження сучасних міжнародних процесів, зокрема порівняльного, історичного та прогностичного аналізу.

1.3. Кількість кредитів – 5.

1.4. Загальна кількість годин – 150.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	
Семестр	
8-й	
Лекції	
24 год.	
Практичні, семінарські заняття	
24 год. (сем.)	
Лабораторні заняття	
год.	
Самостійна робота	
102 год.	
Індивідуальні завдання	

* у разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

– формування наступних загальних компетентностей

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

– формування наступних спеціальних компетентностей

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

СК18. Здатність оцінити міжнародне середовище держави, визначити цілі та завдання її зовнішньої або внутрішньої політики та пропонувати відповідні ефективні інструменти їх реалізації.

формування наступних м'яких навичок (soft skills):

- Критичне та аналітичне мислення.
- Навички командної роботи.
- Комунікативні навички.
- Уміння вирішувати проблеми.
- Управління часом.
- Академічна доброчесність.
- Самостійна робота.
- Навички прогнозування та сценарного планування.
- Навички роботи з інформацією.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні досягти наступних результатів:

РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

РН13. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні матеріали.

РН22. Оцінювати міжнародне середовище держави, визначати цілі та завдання її зовнішньої або внутрішньої політики та пропонувати відповідні ефективні інструменти їх реалізації.

РН24. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.

1.8. Пререквізити: «Політична географія світу», «Історія міжнародних відносин», «Країнознавчі студії», «Міжнародна інтеграція та глобалізація», «Теорія міжнародних відносин», «Світова економіка», «Міжнародні відносини та світова політика XX століття», «Міжнародні організації».

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Міжнародні відносини як суспільне явище і об'єкт наукового дослідження

Поняття «міжнародні відносини». Співвідношення понять «міжнародні відносини», «міжнародна політика», «світова політика», «зовнішня політика». Поняття та сутність міжнародних відносин як особливої сфери суспільного життя. Роль і значення міжнародних відносин у розвитку сучасного суспільства та глобальних процесів. Еволюція уявлень про міжнародні відносини у науковій думці та політичній практиці. Міжнародні відносини як система взаємодії держав, міжурядових організацій, транснаціональних корпорацій та недержавних акторів. Основні теоретико-методологічні підходи до вивчення міжнародних відносин (реалізм, лібералізм, конструктивізм тощо). Особливості формування методології, методів та технік дослідження міжнародних відносин. Рівні аналізу міжнародних відносин (К. Волтц, Дж. Розенау). Міжнародні відносини як предмет дослідження різних соціальних наук – політології, соціології, історії, економіки, права. Співвідношення національних і глобальних інтересів у системі міжнародних відносин. Міжнародні відносини як простір формування норм, правил і механізмів регулювання поведінки акторів. Вплив глобалізації та регіоналізації на структуру та динаміку міжнародних відносин.

Тема 2. Теорії міжнародних відносин

Еволюція теоретичних підходів до аналізу міжнародних відносин від класичних до сучасних шкіл. Основні положення та критика політичного реалізму й неореалізму в поясненні міжнародної політики. Лібералізм та неоліберальний інституціоналізм: роль міжнародних організацій та норм у формуванні співпраці держав. Конструктивізм як пояснення впливу ідей, ідентичностей та соціальних структур на міжнародну поведінку. Критичні та постпозитивістські теорії (постмодернізм, феміністська теорія, постколоніалізм) у міжнародних відносинах. Теорія англійської школи та поняття міжнародного суспільства. Системний та структурний аналіз міжнародних відносин: моделі світ-системного підходу І. Валлерстайна. Інституціоналізм та міжнародні інституції. Психологічні теорії міжнародної політики. Теорії вибору та ігрові моделі у міжнародних відносинах. Феміністські підходи до міжнародних відносин. Еклектизм та сучасні тенденції в теорії міжнародних відносин. Глобалістські концепції: залежність та нерівність у світовій політиці. Геополітичні та цивілізаційні теорії міжнародних відносин у ХХІ ст. Інтеграція, взаємодоповнення та критика сучасних теорій міжнародних відносин у контексті нових викликів глобалізації та безпеки.

Тема 3. Основні характеристики сучасної системи міжнародних відносин

Багатополярність та зростання ролі регіональних центрів сили у сучасній системі міжнародних відносин. Глобалізація та взаємозалежність держав у політичній, економічній і безпековій сферах. Посилення ролі міжнародних організацій та наднаціональних інституцій у врегулюванні конфліктів і виробленні глобальних правил. Трансформація суверенітету держав під впливом інтеграційних процесів і міжнародного права. Зростання значення недержавних акторів – транснаціональних корпорацій, НУО, медіа та терористичних мереж. Швидкий розвиток технологій і цифрової революції, що змінюють комунікації та форми впливу у міжнародних відносинах. Загострення глобальних проблем – зміни клімату, міграційних криз, епідемій та нерівності – як факторів міжнародної політики. Еволюція механізмів колективної безпеки та поява нових гібридних і кіберзагроз. Зміна характеру військово-політичних союзів і стратегічного балансу сил після 2022 року. Зростання конкуренції між ціннісними та цивілізаційними моделями розвитку, що відображається у конфліктах інтересів між Заходом, Китаєм, ісламським світом та іншими центрами сили.

Тема 4. Актори міжнародних відносин

Різновиди акторів міжнародних відносин: держави, міжурядові організації, недержавні суб'єкти. Суверенні держави як головні актори міжнародної системи: їхні функції та ресурси впливу. Міжнародні урядові організації (ООН, ЄС, НАТО, ОБСЄ) та їхня роль у глобальному врядуванні. Транснаціональні корпорації й глобальні фінансові інститути як економічні актори світової політики. Міжнародні неурядові організації та мережі громадянського суспільства у вирішенні глобальних проблем. Роль та вплив регіональних інтеграційних об'єднань. Міжнародні фінансові інституції (МВФ, Світовий банк тощо). Військові альянси та їхнє значення. Роль медіа в міжнародних відносинах. Міжнародні кримінальні та гуманітарні організації. Вплив громадянського суспільства на міжнародну політику. Терористичні й екстремістські угруповання як нетрадиційні актори міжнародної безпеки. Роль медіа, інформаційних платформ і соціальних мереж у сучасних міжнародних відносинах. Індивіди й політичні лідери як персоніфіковані актори зовнішньої політики. Регіональні інтеграційні угруповання та коаліції держав у формуванні багатополлярності. Взаємодія й конкуренція між державними та недержавними акторами у сучасній міжнародній системі.

Тема 5. Міжнародні процеси

«Глобальні процеси трансформації міжнародної системи та багатополлярності. Регіоналізація й інтеграційні процеси у Європі, Азії, Африці та Латинській Америці. Роль міжнародних організацій та інститутів у врегулюванні глобальних проблем. Економічна глобалізація, міжнародна торгівля та фінансові потоки. Технологічні зміни та цифровізація як чинники міжнародних процесів. Глобальна безпека, нові загрози й механізми колективної відповіді. Міграційні процеси, демографічні виклики та гуманітарний вимір міжнародних відносин. Екологічні процеси й міжнародна співпраця у сфері сталого розвитку та клімату. Інформаційні та комунікаційні процеси, роль медіа й соціальних мереж у світовій політиці. Глобальні цінності, культурні обміни та «м'яка сила» держав і недержавних акторів».

Тема 6. Зовнішня політика держав як чинник формування міжнародних відносин та світової політики

Роль зовнішньої політики держав у становленні сучасної системи міжнародних відносин. Вплив стратегій та пріоритетів зовнішньої політики на формування регіональної та глобальної безпеки. Зовнішня політика як інструмент реалізації національних інтересів та просування цінностей держави на міжнародній арені. Дипломатичні, економічні та військово-політичні засоби зовнішньої політики у контексті глобалізації. Взаємодія зовнішньої політики держав із діяльністю міжнародних організацій та інтеграційних об'єднань. М'яка сила, публічна дипломатія та культурна політика як новітні інструменти зовнішньополітичного впливу. Трансформація зовнішньої політики під впливом глобальних викликів: зміни клімату, міграційні процеси, пандемії, технологічні зрушення. Баланс між багатосторонністю та односторонніми діями у зовнішній політиці сучасних держав. Роль великих держав і середніх держав у формуванні світової політики через свої зовнішньополітичні курси. Перспективи розвитку зовнішньої політики в умовах багатополлярності та нових форматів міжнародного співробітництва.

Тема 7. Формування зовнішньої політики держави: умови та чинники

Політико-правові засади формування зовнішньої політики держави. Історичні, культурні та цивілізаційні передумови визначення зовнішньополітичних пріоритетів. Вплив внутрішньополітичної ситуації та політичного режиму на зовнішньополітичний курс. Роль економічних ресурсів, рівня розвитку економіки й участі у світовій торгівлі у формуванні зовнішньої політики. Вплив географічного положення, природних ресурсів і

транспортних коридорів на вибір партнерів та стратегій. Людський капітал, суспільна думка й діяльність еліт як чинники зовнішньої політики. Інституційне забезпечення: президент, уряд, парламент, МЗС та аналітичні центри у виробленні рішень. Міжнародне оточення, регіональні конфлікти та членство в міжнародних організаціях як фактори корекції зовнішньої політики. Роль безпекових викликів і оборонних потреб держави у визначенні зовнішньополітичного курсу. Вплив глобалізаційних процесів, інтеграційних об'єднань і транснаціональних акторів на можливості та обмеження зовнішньої політики держави.

Тема 8. Сучасна зовнішня політика держав

Сучасні пріоритети зовнішньої політики держав у глобалізованому світі. Механізми формування та реалізації національних стратегій зовнішньої політики. Роль міжнародних організацій і багатосторонньої дипломатії у реалізації зовнішньополітичних інтересів. Використання «м'якої сили» та публічної дипломатії як інструментів зовнішньої політики. Економічна дипломатія та просування національних економічних інтересів за кордоном. Зовнішньополітична безпекова політика держав у контексті нових загроз і викликів. Регіональні пріоритети та стратегічні партнерства у зовнішніх відносинах. Роль прав людини, демократичних цінностей і гуманітарного співробітництва у зовнішній політиці. Вплив інформаційних технологій, соціальних мереж і цифрової дипломатії на формування сучасної зовнішньої політики. Трансформація традиційних дипломатичних практик у відповідь на глобальні кризи, війни та зміни міжнародного порядку.

Тема 9. Роль міжнародних організацій у сучасній зовнішній політиці

Сучасні функції та завдання міжнародних організацій у формуванні зовнішньої політики держав. Вплив ООН на врегулювання міжнародних конфліктів і підтримання миру. Роль Європейського Союзу як наднаціонального актора у зовнішній політиці країн-членів і партнерів. Діяльність НАТО у сфері колективної безпеки та оборонної політики. Участь Всесвітньої організації торгівлі у регулюванні міжнародних економічних відносин. Вплив Міжнародного валютного фонду та Світового банку на зовнішньоекономічну політику держав. Значення регіональних міжнародних організацій (ОБСЄ, АСЕАН, Африканський Союз) у формуванні регіональних політичних пріоритетів. Співпраця держав із міжнародними правозахисними структурами та їхній вплив на гуманітарну політику. Механізми взаємодії держав із міжнародними організаціями у сфері боротьби з глобальними викликами (тероризм, зміна клімату, міграція). Трансформація ролі міжнародних організацій у контексті нових загроз, глобалізації та багатопolarity сучасного світу.

Тема 10. Зовнішньополітичні доктрини провідних держав

Еволюція та концептуальні засади зовнішньополітичних доктрин як відображення національних інтересів провідних держав. Ідеологічні та правові основи формування зовнішньополітичних доктрин США, Китаю, ЄС, Великої Британії, Індії та інших ключових акторів. Структура й інструментарій реалізації зовнішньополітичних доктрин у глобальному та регіональному вимірах. Порівняльний аналіз американської доктрини національної безпеки та китайської концепції «спільноти спільної долі людства». Зовнішньополітичні доктрини та геостратегічні пріоритети у сфері безпеки, економіки, екології й технологій. Роль зовнішньополітичних доктрин у формуванні системи міжнародних союзів, коаліцій та партнерств. Вплив змін у світовому порядку після 2022 року на оновлення зовнішньополітичних доктрин провідних держав. Співвідношення між офіційними доктринами та реальною зовнішньополітичною практикою держав. Використання зовнішньополітичних доктрин для легітимації дій на міжнародній арені та комунікації з громадськістю.

Тема 11. Зовнішня політика країн, що розвиваються

Роль країн, що розвиваються, у формуванні сучасної системи міжнародних відносин. Еволюція зовнішньополітичних пріоритетів держав Глобального Півдня після Другої світової війни. Вплив процесів деколонізації та становлення нових незалежних держав на їхню зовнішню політику. Особливості участі країн, що розвиваються, у міжнародних організаціях (ООН, Рух неприєднання, Група 77). Економічні чинники формування зовнішньої політики: потреба в інвестиціях, торгівлі та розвитку. Співпраця з провідними центрами сили (США, ЄС, Китай) та балансування між ними. Регіональна інтеграція та співпраця серед країн, що розвиваються (АСЕАН, Африканський Союз, МЕРКОСУР). Зовнішньополітичні виклики: конфлікти, безпекові загрози, зміна клімату та міграційні процеси. Використання «м'якої сили» та публічної дипломатії країнами, що розвиваються.

Тема 12. Зовнішня політика сучасної України

Становлення та еволюція зовнішньополітичної стратегії України після 1991 р. та вплив внутрішньополітичних процесів на її формування. Європейська інтеграція як стратегічний пріоритет України: Угода про асоціацію, виконання *acquis* ЄС та статус кандидата. Взаємодія України з НАТО та розвиток оборонно-безпекового партнерства у контексті російсько-української війни. Двосторонні відносини України зі США, Канадою та ключовими країнами Європи. Співпраця України з міжнародними організаціями (ООН, ОБСЄ, Рада Європи, Світовий банк) у сфері безпеки та розвитку. Нові напрями зовнішньої політики України: Азія, Близький Схід, Африка та Латинська Америка. Економічна дипломатія та просування експорту: торговельні угоди, інвестиційна привабливість та участь у глобальних економічних ініціативах. Публічна та культурна дипломатія України: інструменти формування позитивного іміджу держави. Виклики та загрози зовнішній політиці України у XXI столітті: війна, санкційна політика, енергетична безпека та інформаційна боротьба. Перспективи та сценарії розвитку зовнішньої політики України після завершення війни та в контексті глобальних трансформацій.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах			
	Денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	сем	с.р.
Тема 1. Міжнародні відносини як суспільне явище і об'єкт наукового дослідження	12	2	2	8
Тема 2. Теорії міжнародних відносин	12	2	2	8
Тема 3. Основні характеристики сучасної системи міжнародних відносин	12	2	2	8
Тема 4. Актори міжнародних відносин	12	2	2	8
Тема 5. Міжнародні процеси	12	2	2	8
Тема 6. Зовнішня політика держав як чинник формування міжнародних відносин та світової політики	12	2	2	8
Тема 7. Формування зовнішньої політики держави: умови та чинники	13	2	2	9
Тема 8. Сучасна зовнішня політика держав	13	2	2	9
Тема 9. Роль міжнародних організацій у сучасній зовнішній політиці	13	2	2	9
Тема 10. Зовнішньополітичні доктрини провідних держав	13	2	2	9

Тема 11. Зовнішня політика країн, що розвиваються	13	2	2	9
Тема 12. Зовнішня політика сучасної України	13	2	2	9
Усього годин	120	24	24	102

4. Теми семінарських занять

Назва теми	Кількість годин
	Денна
Тема 1. Міжнародні відносини як суспільне явище і об'єкт наукового дослідження.	2
Тема 2. Теорії міжнародних відносин.	2
Тема 3. Основні характеристики сучасної системи міжнародних відносин.	2
Тема 4. Актори міжнародних відносин.	2
Тема 5. Міжнародні процеси.	2
Тема 6. Зовнішня політика держав як чинник формування міжнародних відносин та світової політики.	2
Тема 7. Формування зовнішньої політики держави: умови та чинники.	2
Тема 8. Сучасна зовнішня політика держав.	2
Тема 9. Роль міжнародних організацій у сучасній зовнішній політиці.	2
Тема 10. Зовнішньополітичні доктрини провідних держав.	2
Тема 11. Зовнішня політика країн, що розвиваються.	2
Тема 12. Зовнішня політика сучасної України.	2
Разом	24

5. Завдання для самостійної роботи

Види, зміст самостійної роботи	Денна форма
Тема 1. Міжнародні відносини як суспільне явище і об'єкт наукового дослідження. Завдання: ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, завдання у дистанційному курсі у Moodle «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика», Тема 1. https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10984	8
Тема 2. Теорії міжнародних відносин. Завдання: ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, завдання у дистанційному курсі у Moodle «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика», Тема 2. https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10984	8
Тема 3. Основні характеристики сучасної системи міжнародних відносин. Завдання: ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, завдання у дистанційному курсі у Moodle «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика», Тема 3. https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10984	8
Тема 4. Актори міжнародних відносин. Завдання: ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез,	8

підготовка доповідей, завдання у дистанційному курсі у Moodle «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика», Тема 4. https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10984	
Тема 5. Міжнародні процеси <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, завдання у дистанційному курсі у Moodle «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика», Тема 5. hhttps://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10984	8
Тема 6. Зовнішня політика держав як чинник формування міжнародних відносин та світової політики <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, завдання у дистанційному курсі у Moodle «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика», Тема 6. hhttps://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10984	8
Тема 7. Формування зовнішньої політики держави: умови та чинники <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, завдання у дистанційному курсі у Moodle «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика», Тема 7. https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10984	9
Тема 8. Сучасна зовнішня політика держав <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, завдання у дистанційному курсі у Moodle «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика», Тема 8. https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10984	9
Тема 9. Роль міжнародних організацій у сучасній зовнішній політиці <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, завдання у дистанційному курсі у Moodle «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика», Тема 9. https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10984	9
Тема 10. Зовнішньополітичні доктрини провідних держав <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, завдання у дистанційному курсі у Moodle «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика», Тема 10. https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10984	9
Тема 11. Зовнішня політика країн, що розвиваються. <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, завдання у дистанційному курсі у Moodle «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика», Тема 11. https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10984	9
Тема 12. Зовнішня політика сучасної України. <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, завдання у дистанційному курсі у Moodle «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика», Тема 12. https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10984	9
Разом	102

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПП відображає табл. 7.1

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою компонентною «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика»

Шифр ПРН (відповідно до ОНП) Програмні результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики /форми оцінювання
РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.	Лекція, робота в командах, робота з вторинними даними, виконання практичних завдань, аналіз отриманих результатів, а також методи дистанційного навчання на платформах Zoom, Moodle.	Усне опитування, виконання аналітичних завдань, письмової екзаменаційної роботи. Оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях, оцінювання аналітичної частини дослідження.
РН13. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні матеріали.	Лекція, робота в командах, робота з вторинними даними, виконання практичних завдань, аналіз отриманих результатів, а також методи дистанційного навчання на платформах Zoom, Moodle.	Усне опитування, виконання аналітичних завдань, письмової екзаменаційної роботи. Оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях, оцінювання аналітичної частини дослідження.
РН22. Оцінювати міжнародне середовище держави, визначати цілі та завдання її зовнішньої або внутрішньої політики та пропонувати відповідні ефективні інструменти їх реалізації.	Лекція, робота в командах, робота з вторинними даними, виконання практичних завдань, аналіз отриманих результатів, а також методи дистанційного навчання на платформах Zoom, Moodle.	Усне опитування, виконання аналітичних завдань, письмової екзаменаційної роботи. Оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях, оцінювання аналітичної частини дослідження.
РН24. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх	Лекція, робота в командах, робота з вторинними даними, виконання практичних завдань, аналіз	Усне опитування, виконання аналітичних завдань, письмової екзаменаційної роботи. Оцінювання усних

ресурсів.	отриманих результатів, а також методи дистанційного навчання на платформах Zoom, Moodle.	відповідей на семінарських заняттях, оцінювання аналітичної частини дослідження.
-----------	--	--

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий (презентації, аналітичні доповіді). Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на семінарських та практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Засвоєння тем (поточний контроль) здійснюється на практичних заняттях відповідно до контрольних цілей.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи здобувача під час лекційних та практичних занять (групова дискусія);
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проектних завдань в ході індивідуально / командної роботи здобувачів;
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати аналітичні та інші завдання;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

На семінарському/практичному занятті здобувач може отримати від 1 до 5 балів. Максимально здобувач може отримати 40 балів в ході лекційних та семінарських занять, а також максимально 20 балів за курсову роботу.

Поточний контроль самостійної роботи здобувачів проводиться у формі опрацювання навчальної літератури за темою, підготовка доповідей та презентацій. Сума балів, які здобувач може набрати за поточним контролем, дорівнює **60**. Сума балів за виконані завдання на практичному занятті наведена в пункті 9.

Здобувачі, які були відсутні на лекції чи семінарському занятті, або отримали незадовільну оцінку, відпрацьовують пропущене заняття або незадовільну оцінку викладачу у дні його консультацій за графіком, затвердженим кафедрою. Для відпрацювання здобувач зобов'язаний надати індивідуально виконане завдання за темою пропущеного заняття та продемонструвати належний рівень теоретичної підготовки за темою заняття, яке відпрацьовується.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового **екзамену** в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика». Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок здобувачів, набутих під час вивчення зазначених тем. Сума балів, які здобувач може набрати за підсумковим контролем, дорівнює **40**.

Проведення екзамену у вигляді екзаменаційної роботи (білети). У одному білеті запропоновано 3 питання, перше питання оцінюється у 10 балів, два питання – 15 балів. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційної роботи – 40.

Оцінка успішності здобувача з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок за поточним та підсумковим контролем.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО здобувачам денної форми навчання

надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика» <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10984>

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота												Разом	Екзамен	Сума
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10	T.11	T.12			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	60	40	100

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи.

Розрахункова шкала для оцінювання роботи здобувачів за **поточним контролем**:

Кількість балів	Критерії оцінювання
45-60	Систематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність пропусків занять без поважної причини, відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного практичного заняття, висока активність роботи на практичному занятті, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми, вміння мислити абстрактно і узагальнено, здатність публічно представити матеріал.
31-44	Систематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин, відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного практичного заняття, висока активність роботи на практичному занятті, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді з несуттєвими помилками при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми, здатність публічно представити матеріал
26-30	Наявність пропущених лекцій та практичних занять, відпрацювання тем пропущених практичних занять, виконання завдань до кожного практичного заняття, активна робота на практичних заняттях, засвоєння основних положень курсу, допущення декількох незначних помилок при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
21-25	Наявність пропущених лекцій та практичних занять, відпрацювання тем пропущених практичних занять, епізодична відсутність виконання завдань, участь у роботі на практичних заняттях, засвоєння окремих положень

	матеріалу, неповні відповіді при виконанні завдань, складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
16-20	Несистематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність на заняттях без поважних причин, наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених практичних занять, епізодична відсутність виконаних завдань, участь у роботі на практичних заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення помилок при виконанні завдань, великі складності при визначенні теоретичних питань на які розраховані завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
11-15	Епізодичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність на заняттях без поважної причини, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та практичних занять, епізодична відсутність виконаних завдань, пасивна робота на практичних заняттях (участь у роботі останніх лише за наявності стимулу з боку викладача), наявність певного уявлення щодо матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення значної кількості помилок при виконання завдання, невміння визначити теоретичні питання, на які розраховано завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
6-10	Систематичні пропуски лекцій та практичних занять без поважних причин, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та практичних занять, систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на практичних заняттях, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдань, нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання.
0-5	Систематичні пропуски лекцій та практичних занять без поважних причин, теми пропущених лекцій та практичних занять не відпрацьовані, систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на практичних заняттях, відсутність знань, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдання. Нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання, невміння публічно представити матеріал.

**Критерії оцінювання поточного контролю знань здобувачів
за 5 бальною шкалою**

5 балів	Відповідь здобувача характеризується повним, глибоким та змістовним знанням теоретичного і практичного матеріалу з теми, вільним володінням термінологією, чіткою аргументацією, використанням сучасних джерел інформації. Виявляється креативний підхід до аналізу проблематики, формулюються власні обґрунтовані висновки та пропозиції.
4 бали	Відповідь здобувача правильна, але поверхнева, з деякими труднощами в аргументації. Базові терміни вживаються правильно, проте частково спостерігається шаблонність мислення, недостатній рівень критичного осмислення матеріалу.

3 бали	Здобувач демонструє загальне розуміння теми, проте відповідь неповна або фрагментарна, присутні неточності, обмежене використання термінології, відсутній аналітичний компонент.
2 бали	Відповідь слабо структурована, допускаються фактичні помилки, відсутній зв'язок між окремими положеннями відповіді. Здобувач слабо орієнтується в матеріалі, дає непевні відповіді, недостатньо володіє професійною термінологією.
1 бал	Здобувач не розуміє суть питання, відповідає не за темою або дає невірну відповідь. Присутнє нерозуміння основних понять дисципліни, не здатний аргументувати свою позицію.
0 балів	Здобувач не в змозі дати відповідь на поставлені запитання, або відповідь не правильна, не розуміє суть питання. Не ознайомлений з джерелами. Не може зробити висновків.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену.

Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин

Вміст білета й оцінювання відповідей на екзамену:

Теоретичне питання 1– 10 балів

Теоретичне питання 2– 15 балів

Теоретичне питання 3 – 15 балів

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

1-3 питання білета:

10-15 балів. Повне й глибоке володіння матеріалом дисципліни. Чітка, логічна та аргументована відповідь, викладена вільно. Демонструється системне розуміння концепцій, теорій і підходів міжнародних відносин та зовнішньої політики. Використання коректної термінології, здатність проводити міждисциплінарні паралелі. Наявні приклади з реальної міжнародної практики (історичні факти, сучасні події, політика ключових акторів). Знання основної й додаткової літератури, вміння зіставляти різні школи та підходи. Відповідь демонструє вміння аналізувати та прогнозувати міжнародні процеси.

7-9 балів. Достатнє володіння матеріалом, відповідь загалом повна й грамотно викладена. Є логічна структура, проте подекуди бракує глибини аргументації. Розкриття суті питань здійснюється більше на рівні опису, ніж аналітики. Використовується здебільшого обов'язкова література. Приклади наводяться, але вони обмежені, без ґрунтового аналізу. Виявляється загальне розуміння методів зовнішньополітичного аналізу, але слабше показано уміння порівнювати чи прогнозувати наслідки.

4-6 балів. Володіння матеріалом фрагментарне, без цілісної картини. Відповідь має поверхневий характер, логіка викладу порушена. Наявні фактичні помилки або неточності у використанні термінів. Продемонстровано лише часткове знання основних концепцій. Приклади з міжнародної практики або відсутні, або випадкові й непов'язані з темою. Використовується мінімальна література (лише базова), без ознак критичного мислення. Відповідь нагадує переказ, без чіткого аналізу та прогнозування.

1-3 бали. Відсутність системних знань з дисципліни. Відповідь хаотична, без розкриття суті питань. Використання термінології неправильне або взагалі відсутнє. Виявляється незнання ключових концепцій, шкіл, авторів чи подій. Відповідь не

відповідає критеріям академічності, має ознаки некомпетентності. Демонструється критично низький рівень підготовки, що унеможливило позитивну оцінку.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамен студент, на вимогу викладача, залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Зарахування неформальної освіти та додаткових активностей

1. Зарахування сертифікованих курсів

Здобувачі вищої освіти можуть отримати додаткові бали за успішне проходження дистанційних курсів або тренінгів на провідних освітніх платформах (Coursera, Prometheus тощо), які тематично пов'язані зі змістом дисципліни.

Умови зарахування:

- Студент має надати викладачеві офіційний документ (сертифікат або свідоцтво), що підтверджує успішне завершення курсу.
- Курс має бути погоджений з викладачем. Рекомендується обговорити вибір курсу заздалегідь.
- За успішне проходження одного курсу може бути зараховано до 5 балів додаткової поточної успішності.

2. Зарахування активної участі в наукових заходах

Додаткові бали можуть бути нараховані за активну участь у наукових конференціях, семінарах, публікацію наукових статей або тез досліджень.

Умови зарахування:

- Студент має надати офіційне звернення до викладача.
- До звернення необхідно додати підтверджуючі документи (сертифікати учасника конференції, копії наукових публікацій, витяги з протоколів тощо).

Кількість балів:

- Участь з доповіддю на науково-практичній конференції: до 5 балів.
- Публікація тез конференції: до 5 балів.
- Публікація статті у фаховому виданні: до 10 балів.

Кожне звернення розглядається індивідуально. Рішення про зарахування додаткових балів приймається згідно з нормативно-правовими документами, що діють у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна.

Незалежно від кількості додаткових активностей, максимальна кількість балів поточної успішності **не може перевищувати 60 балів**.

У кінці семестру сумуються всі отримані студентом бали. Вказані вище види і форми засвоєння навчального курсу дають можливість набрати 60 балів та 40 балів за екзаменаційну роботу. Отже, максимальна кількість балів – 100.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90–100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
0-49	незадовільно

10. Рекомендоване методичне забезпечення та література

Основна література

1. Алексєєнко І.В. Історія міжнародних відносин: підручник. Дніпро: ДДУВС, 2020. 412 с.
2. Бігняк О.В. Зовнішня політика та дипломатія України : навч. посібник. Одеса: 2021. 116 с.
3. Дорош Л.О., Івасечко О.Я., Турчин Я.Б. Зовнішня політика України: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 348 с.
4. Дронов В.Ю. Міжнародні відносини та світова політика: навч.-метод. посіб. Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2022.
5. Єремєєва І.А. Теорія міжнародних відносин: підручник. Дніпро: Дніпропетровський держ. ун-т внутр. справ, 2023. 140 с.
6. Зовнішня політика України в умовах глобалізації / упоряд., передм. А.Ю. Мартинов; НАН України, Ін-т історії України. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2020. 309 с.
7. Кузь О.М., Коротков Д. С., Михайличенко Д. Ю. Міжнародні відносини та світова політика: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 164 с.
8. Кузь О.М., Михайличенко Д. Ю. Зовнішня політика України: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 120 с. URL:
9. Руда Л.А. Теорія міжнародних відносин та геополітика: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2023. 132 с.
10. Теорія міжнародних відносин: підручник / за ред. М.П. Требіна. Харків: Право, 2022. 472 с.

Додаткова література

11. Економічна безпека України в умовах довготривалої війни: експертно-аналіт. доповідь. *Нац. ін-т стратегічних досліджень (НІСД)*. Київ, 2024. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-05/ad_ekonombezpeka_2024_220524.pdf
12. Зовнішня політика України: особливості, виклики, пріоритети: аналіт. Доповідь. *Центр Разумкова*. Київ, 2025. URL: https://razumkov.org.ua/images/2025/09/19/2025_foreign_policy_UKR.pdf
13. Зовнішня політика України: стан, тенденції, пріоритети: аналіт. доповідь. *Центр Разумкова*. Київ, 2024. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2024/10/25/2024-PASHKOV-ZP-6.pdf>.
14. Перепелиця Г. Трансформація міжнародної системи безпеки в умовах російсько-української війни. *Стратегічна панорама*. 2023. № 1. С. 7–19. URL: <https://niss-panorama.com/index.php/journal/issue/download/13/1-2023-pdf>
15. Україна: від війни до миру та відновлення. Аналітичні оцінки (липень 2025). *Центр Разумкова*. Київ, 2025. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2025/08/09/2025-monthly-July-RC.pdf>

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Науковий журнал «291 – міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». URL: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/about>
2. Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». URL: <https://periodicals.karazin.ua/ssms/issue/view/1076>

3. Дослідження міжнародних відносин. URL:
<http://moyaosvita.com.ua/istoriya/doslidzhennya-mizhnarodnix-vidnosin/>
4. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. Науковий журнал «291 – міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». URL:
<https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint>
5. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. URL:
<http://international-relations.knukim.edu.ua/>
6. Міжнародні та політичні дослідження. Науковий журнал «291 – міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». URL:
<http://heraldiss.onu.edu.ua/about>
7. Закон України «Про Основні напрями зовнішньої політики України». URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3360-12>
8. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. URL:
<http://mfa.gov.ua/ua>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непереборної сили

В умовах дії обставин непереборної сили освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборonoю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика»
<https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10984>